

درس اول

پیامبر اکرم (ص): «افضل العباده ادمان التکر فی الله و فی قدرته»

۱- برترین عبادت اندیشیدن درباره خدا و قدرت اوست.

۲- با توجه در حدیث دیگری از پیامبر اکرم که می فرماید: «تفکروا فی کل شیء ولا تفکروا فی ذات الله» منظور از تفکر در

خدا تفکر در صفات و اسما الهی است نه در ذات خدا.

۳- مباحث توحید که از درس ۱ تا ۶ دوازدهم است در موضوع تفکر در باره ی خداست.

◀ **يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (فاطر ۱۵)**

۱- «انتم الفقراء الى الله» اشاره به این دارد که همه مخلوقات از جمله انسان، در **وجود و هستی** خود نیازمند خداست. این نیاز

همواره و در هر آن است و هیچگاه قطع نمی شود. (این نیازمندی و فقر هم در پیدایش است هم در بقا)

۲- «والله هو الغني الحميد» اشاره به این دارد که تنها وجود بی نیاز خداست، او در هستی خود به دیگری محتاج نیست.

◀ **يسالہ من فی السموات والارض کل یوم هو فی شان (رحمان ۲۹)**

۱- موجودات پیوسته از خداوند در خواست دارند **چون** همه ی موجودات برای لحظه لحظه ی وجود خود محتاج و نیازمند

خدایند و اگر خداوند لحظه ای آنان را به حال واگذارد همه نیست و نابود می شوند. (پیامبر اکرم (ص): «اللهم لاتکلنی الی نفسی

طرفه عین ابداء) همچون منبع نوری که اگر یک لحظه نور افشانی نکند پرتوهای نور از بین می روند

۲- از آنجا که نیاز دائمی موجودات **(انتم الفقرا الی الله)** لطف و فیض الهی را طلب می کند او هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر

برای آفریده هاست. خداوند همواره امور هستی را تدبیر و اداره می کند.

۳- **«کل یوم هو فی شان»** او همواره دست اندر کار امری است» اشاره به توحید در ربوبیت دارد. (درس ۲)

۴- چون موجودات پیوسته از خداوند در خواست دارند «**یسالہ من فی السموات والارض**» در نتیجه خداوند نیز همواره دست اندر

کار امری است. «**کل یوم هو فی شان**»

۵- این آیه اشاره به نیازمندی جهان به خدا **در پیدایش و بقا** دارد. **اما تاکید آن بر بقاست.**

۶- «**یسالہ من فی السموات والارض**» که بیانگر درخواست لحظه به لحظه ی موجودات به خداوند است با عبارت «**أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ**

» هم مفهوم است.

۶- ابیات زیر که عرض نیاز **دائمی** موجودات به پیشگاه الهی است با هر دو آیه یعنی «انتم الفقرا...» و «یسالہ...» هم مفهوم است

اما تاکید آن بیشتر با آیه «یسالہ...» می باشد:

◀ ما چو نایم و نوا در ما زتوست

ما چو کوهیم و صدا در ما زتوست

◀ ما که باشیم ای تو ما را جان جان
تا که ما باشیم با تو در میان

◀ ما عدم هاییم و هستی های ما
تو وجود مطلق، فانی نما

◀ ما همه شیران ولی شیر علم
حمله مان از باد باشد دم به دم

◀ پیامبر اکرم (ص): «اللهم لاتکلی الی نفسی طرفه عین ابداء: خدایا مرا چشم به هم زدمی به خودم وامگذار»

۱- هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، نیاز به خدا را بیشتر احساس می کند و عجز و بندگی اش را بیشتر ابراز می کند.

۲- افزایش خود شناسی **علت** درک بیشتر فقر و درک بیشتر فقر **علت** افزایش عبودیت و بندگی است.

۳- پیامبر اکرم (ص) **به علت** احساس عمیق فقر و نیاز خود به خداوند که نتیجه ی خودشناسی آن حضرت بود، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خدا می خواهد که برای یک لحظه هم او را به حال خود وا نگذارد.

۴- این دعای پیامبر اکرم (ص) **ثمره و معلول** درک نیازمندی خود «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» به خداوند بی نیاز است.

۵- این دعا با آیه ی مبارکه ی «یسالنه من فی السموات والارض کل یوم هو فی شان» که بیانگر درخواست پیوسته و لحظه به لحظه ی موجودات به خداوند است هم مفهوم می باشد.

◀ الله نور اسموات والارض (نور ۳۵)

۱- خداوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات، وجود او را می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می شوند.

۲- هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۳- آنان که به دقت و تامل در جهان هستی می نگرند در هر چیز خدا را مشاهده می کنند و علم و قدرت او را می بینند.

۴- هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه ای از آیات الهی محسوب می شود.

۵- این آیه بیانگر **مشهود بودن خداوند در مخلوقات** است.

این آیه ی مبارکه با حدیث زیر که بیانگر **مشهود بودن خداوند در مخلوقات است، هم مفهوم است:

◀ «ما رایت شیئا انا و رایت الله قبله و بعده و معه»

آیه و حدیث فوق با این ابیات بیانگر یک مفهوم اند:

◀ دلی کن معرفت نور و صفا داد
به هر چیزی که دید اول خدا دید

◀ به صحرا بنگرم صحرا تو بینم
به دریا بنگرم دریا تو بینم

◀ به هر جا بنگرم کوه و در و دشت
نشان از قامت رعنا تو بینم

◀ حضرت علی (ع): «ما رایت شیئا انا و رایت الله قبله و بعده و معه»

۱- خداوند بی پایان تمام جهان را پر کرده و همه جا حضور دارد.

۲- جدا انگاری خداوند از جهان امری ناممکن است

۳- خداوند هم در دل ذرات عالم حضور دارد هم در خارج از آنها. ← **هو الاول والآخر والظاهر والباطن**

- ۴- اگر انسان اهل تفکر و تقوا باشد به لطف الهی به مقامی می رسد که در همه چیز خدا را می بیند.
- ۵- تمام اشیا مظهر و آیه و نشانه خدا هستند و آیه ماورای خود را نشان می دهد نه خود را.
- ۶- عبارت «قبله» اشاره به نیازمندی مخلوقات در پیدایش خود به خالق دارد.
- ۷- عبارت «معه» اشاره به نیازمندی مخلوقات در بقای خود به خالق دارد.
- ۸- عبارت «بعده» اشاره به این دارد که خداوند پس از فنا و نابودی مخلوقات نیز همچنان هست و فنای مخلوقات نیز به دست اوست، پس در فنای آنها نیز خدا را می بیند.

◀ پیامبر اکرم (ص): «تفکروا فی کل شیء لا تفکروا فی ذات الله»

- ۱- ذات خداوند فراتر از توانایی دستگاه اندیشه ماست و در دایره شناخت ما قرار نمی گیرد زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آنهاست.
- ۲- با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می بریم و صفات و او را می توانیم بشناسیم اما نمی توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

فیروز نژادنجف

دبیر دبیرستان های شهید مدنی تبریز

مؤلف کتاب های خیلی سبز

@fmm95